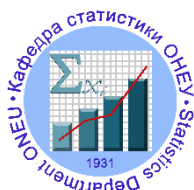

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

**Одеса
2021**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 7. – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – 161 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотосенкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Багірова К. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Біла Д. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Галан А. Я. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гузінська А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Єзерська А. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Запиченко В. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Криса К. М. – студентка факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету,

Лукашєва А. Є. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Лупу А. Р. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Мельник С. А. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Табунщик О. Г. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Ткач Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Хомколова В. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Шпілінова Є. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.
Яценко А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Єзерська А.О., Самоєнкова О.В. Статистичне дослідження рівня екологічної безпеки атмосферного повітря України	6
Галан А.Я., Милашко О.Г. Статистичний аналіз туристопотoku в Україну	13
Білоус О.Ю., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств України	20
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз впливу факторів на рівень розвитку малого підприємництва в Україні	26
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня людського розвитку в Україні та деяких країнах світу	33
Осадчук Я.В., Самоєнкова О.В. Міжнародні порівняння рівня освіти населення	40
Іванченко Т.А., Вітковська К.В. Особливості сучасного рівня життя по окремих регіонах України	49
Табунщик О.Г., Погорєлова Т.В. Аналіз розвитку та стану страхового ринку в Україні	56
Мельник С.А., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз витрат на охорону навколишнього середовища в Україні	63
Криса К.М., Погорєлова Т.В. Аналіз динаміки іпотечного кредитування в Україні	72
Іванченко Т.А., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз тарифних ставок в Україні	78
Яценко А.М., Вітковська К.В. Проблеми та демографічні прогнози для України	83
Шпілінова Є.А., Вітковська К.В. Сучасні тенденції дитячої смертності	88
Лукашєва А.Є., Вітковська К.В. Сучасні тенденції демографічної ситуації: регіональний аспект	94
Багірова К.Р., Вітковська К.В. Статистична оцінка життєвого рівня населення для окремих регіонів України	101
Іванченко Т.А., Готліб І.Г. Статистичний аналіз та прогнозування надходження інвестицій в економіці України	108

Лупу А.Р., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз проблем розвитку туристичної газулі в Україні та світі у 2021 році	120
Гузінська А.М., Ольвінська Ю.О. Сучасний аналіз тенденцій динаміки чисельності населення в Україні	125
Біла Д.В., Ольвінська Ю.О. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток економіки України: проблеми та шляхи їх вирішення	131
Ткач Ю.І., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки середньої тривалості життя в Україні	140
Запіченко В.В., Ольвінська Ю.О. Відкриття ринку землі: проблеми та перспективи	150
Хомколова В.А., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки мінімальної заробітної плати в Україні	155

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РІВНЯ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Хомколова В. А.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Хомколова В. А., Ольвінська Ю. О. Аналіз динаміки рівня мінімальної заробітної плати в Україні. *Стаття присвячена дослідженню проблеми розрахунку та встановлення розміру мінімальної заробітної плати в Україні. Проведено аналіз динаміки рівня мінімальної заробітної плати за останні 20 років. Розглянуті питання впливу зміни соціальних стандартів на темпи інфляції.*

Ключові слова: мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, темпи інфляції, соціальні стандарти, доходи населення.

Khomkolova V. A., Olvinskaya J. O. Analysis of the dynamics of the level of the minimum wage in Ukraine. *The article is devoted to the research of the problem of calculation and establishment of the minimum wage in Ukraine. The analysis of the dynamics of the level of the minimum wage for the last 20 years is carried out. The issues of the impact of changes in social standards on inflation are considered*

Keywords: minimum wage, living wage, inflation rate, social standards, personal income.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Хомколова, В. А. Аналіз динаміки рівня мінімальної заробітної плати в Україні [Текст] / В. А. Хомколова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 7.– Одеса, ОНЕУ. – 2021. – С. 155 – 160.

Постановка проблеми. В соціально орієнтованій ринковій економіці вкрай важливими є існування розвинутої системи соціальних стандартів, одним з яких виступає мінімальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата є тією найнижчою оплатою праці, що роботодавці можуть офіційно сплачувати своїм працівникам. Це та нижня межа, нижче якої працівники не повинні продавати свою працю. Останнім часом ведуться численні дискусії з приводу того, яким же повинен бути розмір мінімальної заробітної плати в Україні, щоб забезпечити гідне життя населення і не призвести до високих темпів інфляції. Важливим і актуальним на сьогодні є питання встановлення соціальних стандартів на рівні, який б задовольняв потреби населення, не був непосильним тягарем для роботодавців, та не призводив до додаткового дефіциту бюджету держави в частині високих

видатків на оплату праці працівників бюджетної сфери. ознайомлення з досвідом розвинених країн в цьому напрямі, аналіз динаміки і співвідношення соціальних стандартів в Україні за останні роки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання рівня заробітної плати у науковій літературі висвітлюються досить часто. Зокрема, такі вчені як Колот А. М., Куликова Г. Т., Мельниченко Є. А., Новак І., Гулій Р.М., Хрустальов А. та ін.

Метою статті є аналіз динаміки і співвідношення основних соціальних стандартів в Україні останніх років та вивчення досвіду розвинених країн у напрямку формування мінімальної заробітної плати,.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що формування рівня мінімальної заробітної плати є складною системною проблемою макроекономічного рівня, рішення якої міститься не лише в площині соціальної та економічної політики, а й у політичному векторі розвитку країни загалом. Вперше мінімальна заробітна плата була введена в Новій Зеландії у 1894 році, після чого вона поширилася по всьому світу, а наприкінці 20 ст. відповідні закони були прийняті в більш ніж 90% країн світу.

Незважаючи на досить тривалу історію застосування мінімальної заробітної плати, в сучасній науці немає консенсусу щодо її впливу на зайнятість, розподіл доходів та економіку країни в цілому. Однак найголовніше те, що за відсутності в країні економічних можливостей і політичної волі її керівництва, піти до моделі «дорога робоча сила» мінімальна заробітна плата не вирішила важливих проблем і донині:

1) зосередитися на задоволенні лише мінімуму життєво важливі потреби населення (поряд з інфляцією, тінізацією заробітної плати, недосконалістю єдиного тарифу сітки та схеми заробітної плати) є причинами широко поширеної бідності серед працюючого населення;

2) відірваність від реального рівня продуктивності праці нівелює мотиваційну складову цього засобу державного регулювання заробітної плати.

Підхід до визначення мінімальної заробітної плати значно відрізняється від країни до країни, залежно від їхнього економічного стану. У деяких країнах розмір мінімальної заробітної плати орієнтується на розмір прожиткового мінімуму, в інших – це така винагорода, яка забезпечує співробітників та їх сім'ї гідним рівнем життя. Характерно, що в більшості країн з перехідною економікою, де при визначенні рівня мінімальної заробітної плати керуються прожитковим мінімумом, він виконує лише соціальну функцію захисту від бідності.

Прожитковий мінімум, який орієнтований на мінімально допустимі габарити споживання людьми найважливіших матеріальних благ та послуг не забезпечує нормального відтворення праці, оскільки не враховує повний набір товарів та послуг, необхідних для задоволення основних матеріальних та культурних цінностей та потреб. Прожитковий мінімум теж

виявляється суперечливим критерієм, зокрема тому, що в ньому сімейні витрати не включені. Тому за умови обмеження періодом економічної кризи, його слід розглядати як тимчасову точку відліку в соціальній політиці. У майбутньому мінімальна заробітна плата має забезпечувати споживання лише на рівні мінімального споживчого бюджету.

При розрахунку мінімальної заробітної плати прогнозований рівень зростання макроекономічних показників економіки України практично не враховується. Офіційна мінімальна заробітна плата та розмір прожиткового мінімуму, мінімальні та не завжди переглядаються у зв'язку із збільшенням індексу споживчих цін, а також у розрахунках не враховується рівень інфляції.

Відповідно до Закону України «Про винагороду» мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт).

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників.

Мінімальна заробітна плата тісно пов'язана з прожитковим мінімумом, тому, розглядаючи її розмір, необхідно проаналізувати співвідношення цих показників.

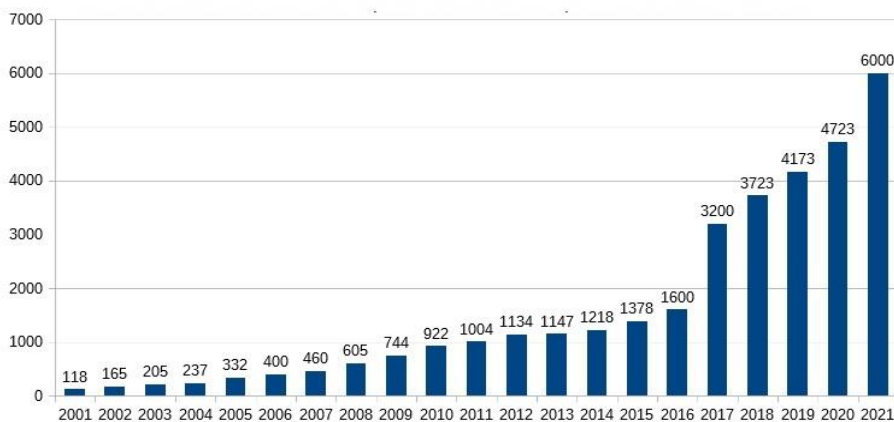

Рис. 1. Динаміка мінімальної заробітної плати в Україні у 2001-2021рр.

Побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Так, з рисунку 1 ми бачимо позитивну тенденцію до зростання рівня мінімальної заробітної плати за весь аналізований період.

За період 2002-2021 рр. мінімальна заробітна плата зросла у 50 разів. Найбільше зростання мінімальної заробітної плати спостерігалось у

2017 році. У порівнянні з попереднім роком мінімальна заробітна плата зросла у 2 рази. Але така тенденція до зростання заробітної плати не завжди відображає існуючі тенденції щодо інфляційних процесів в Україні.

Підвищення мінімальної заробітної плати спрямоване на скорочення бідності на робочому місці. Тим не менш, вона може зміцнити позиції низько кваліфікованих працівників на ринку праці, коли роботодавці вимушені платити зарплату не нижче, ніж мінімальну. З іншого боку, різке підвищення мінімальної заробітної плати може насамперед призвести до скорочення некваліфікованих робітників.

В цілому попередній досвід поведінки роботодавця в Україні показує досить великий набір інструментів знизити трудовитрати при різних непередбачених ситуаціях. Наприклад переведення працівників на неповний робочий день, або скорочення чисельності працівників.

За звичай зростанню мінімальної заробітної плати передують збільшення прожиткового мінімуму. Тому далі проаналізуємо динаміку прожиткового мінімуму в Україні.

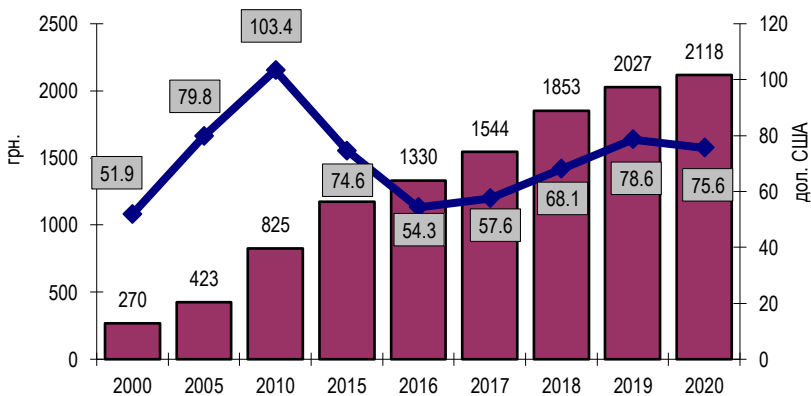

Рис. 2. Динаміка прожиткового мінімуму в Україні у 2000 – 2020 рр.

Побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Так, якщо розглядати розмір прожиткового мінімуму у гривнях, то за аналізований період він мав постійну тенденцію до зростання. Але якщо врахувати курс долара США, то ми бачимо, що найбільший рівень прожиткового мінімуму спостерігався у 2010 році.

Далі розглянемо динаміку прожиткового мінімуму за окремими соціально-економічними групами населення (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка прожиткового мінімуму по окремим соціально-демографічним групам в Україні

Побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Якщо порівняти рівні мінімальної заробітної плати, то до 2016 року можемо спостерігати незначне перевищення мінімальної заробітної плати над прожитковим мінімумом, яке складало в середньому 5%. Тобто, можемо констатувати, що мінімальна заробітна плата встановлювалася на тому рівні, щоб забезпечити прожитковий мінімальний дохід населення. Але починаючи з 2017 року мінімальна заробітна плата стала перевищувати прожитковий мінімум більш ніж у 2 рази. Це можна вважати позитивними змінами у формуванні рівня мінімальних соціальних гарантій.

Міжнародна організація праці рекомендує встановлювати розмір мінімальної заробітної плати на такому рівні, щоб він перевищував прожитковий мінімум на 25%.

Висновки. Можемо сказати, що формування рівня мінімальної заробітної плати є комплексною системною проблемою макроекономічного рівня, вирішення якої міститься не лише в площині соціальної та економічної політики, а й в політичному векторі розвитку країни загалом. Проте, практика показує, що під час розрахунків мінімальної заробітної плати в Україні практично не враховується прогностичний рівень зростання макропоказників української економіки. Офіційні ставки мінімальної зарплати і прожиткового мінімуму не завжди переглядаються у зв'язку з підвищенням індексу споживчих цін, а також під час її розрахунків не враховується рівень інфляції. Тому, при визначенні розміру мінімальної

заробітної плати, необхідним є врахування передусім стану економіки країни, переліку і розміру обов'язкових платежів і видатків населення та впливу цього показника на рівень інфляції в країні

ЛІТЕРАТУРА

1. Гулій Р.М. Вплив мінімальної заробітної плати на розмір трудових доходів населення / Р.М. Гулій // Держ. упр. та місц. самоврядування: історія та сучасність: тези наук.-практ. конф. За підсумками стажування слухачів, 26 вересня 2012 р.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kbuara.krarkov.ua/ebook/conf/index.html.
2. Федевич О. Вплив мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму на оплату праці в Україні. / О. Федевич // 66-та студентська науково-технічна конференція. Секція «Економіка і менеджмент»: збірка тез доповідей / Національний університет «Львівська політехніка». – Л.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 564 с. – С. 222-224.
3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Хрусталеv А. Установление минимальной заработной платы:зарубежный опыт / А. Хрусталеv // Человек. – 2001. – № 10. –С. 65-67.
5. Мельниченко О.А. Мінімальна заробітна плата як засіб державного регулювання трудових доходів населення. / О.А. Мельниченко, Р.Н. Гулій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:[http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2013-01\(9\)/13moatdn.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2013-01(9)/13moatdn.pdf);
6. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
8. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
9. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 7

Частина I

**Одеса
2021**